

СИЛАБУС
ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ПЕРИНАТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ
МАТЕРИНСТВА

ВИКЛАДАЧ
Юлія Тимош

Контактна інформація викладача:

Електронна пошта: Ylia21@meta.ua / algall@ukr.net

Профайл викладача:

Юлія Володимирівна Тимош – старший викладач кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти, кандидат психологічних наук, викладач освітніх компонентів: Вступ до спеціальності (з елементами пропедевтичної практики), Психологія розвитку з практикумом, Вікова та педагогічна психологія.

Викладач має 11-річний досвід роботи за спеціальністю, є автором понад 25 наукових та навчально-методичних праць.

Загальна інформація про курс:

Курс Геронтопсихологія є одним із вибіркового компонента освітньо-професійної програми Психологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Підсумковий контроль – залік.

Обсяг курсу – 4 кредити ЄКТС / 120 год

Консультації по курсу відбуваються щочетверга, 16.00-17.00 год. (ауд. № 24, режим Zoom конференції).

Мета та завдання курсу

Мета викладання ВК Перинатальна психологія з основами материнства – розкриття особливостей роботи психолога з сім'єю у період очікування дитини, донесення до здобувачів теорії перинатальної психології та основ практичного застосування новітніх досліджень, формування знань, умінь та навичок аналітичної та практичної роботи в галузі перинатальної психології.

Завдання вивчення дисципліни:

- Ознайомити здобувачів з новітніми теоретичними досягненнями у галузі перинатальної психології та психології материнства.
- Дати студентам знання про психічний розвиток дитини в пренатальному, перинатальному та ранньому післяпологовому періоді розвитку в нормі і при порушеннях.
- Вчити основним практичним підходам у роботі з сім'єю у період очікування дитини.
- Вчити здобувачів основам консультативної діяльності у перинатальних закладах.

Курс Перинатальна психологія з основами материнства спрямований на підсилення формування у студентів таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення, аналізувати власну діяльність.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, здатність до толерантної поведінки.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики та усвідомлювати межі своєї компетентності.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення професійних завдань.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності, а також до осіб з особливими потребами.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, усвідомлювати межі власної компетентності.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Формат курсу – лекції, семінарські заняття, індивідуальні та групові консультації.

Методи навчання: лекції, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія, диспут, вправи, робота з літературою, відеометод, телекомунікаційне навчання студента з викладачем, мультимедійне навчання, ділова гра, моделювання, навчальна дискусія, виконання творчих завдань, групова дискусія, притчі, психомалюнок, тестування, рольова гра, психодіагностичні та корекційні методи.

Методи та форми дистанційного навчання: система Moodle, Інтернет-конференція на платформі Zoom, вебінари.

Форми контролю: поточне тестування, усне опитування, підсумкове усне опитування (залік).

Пререквізити (базові знання необхідні для успішного опанування компетентностями): Загальна психологія, Психологія розвитку з практикумом.

Постреквізити: Методика роботи практичного психолога, Основи психологічної корекції з практикумом, Основи психологічного тренінгу, Психологія інклюзивної освіти.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання – тексти лекцій у електронному та паперовому варіантах, матеріали візуального супроводження лекцій, практикум із

завданнями для семінарських занять, самостійної роботи, збірник тестових завдань для поточного контролю знань з освітнього компоненту.

Політика курсу: жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність в КОГПА ім. Тараса Шевченка, Положення про запобігання плагіату та впровадження практики належного цитування у навчальному процесі КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Рекомендована література

1. Аксьонова С. Ю. Особливості народжуваності у жінок середнього віку / С. Ю. Аксьонова // Демографія та соціальна економіка. - 2009. - № 2. - С. 28-38.
2. Аксьонова С. Ю. Підліткове материнство: демографічний аспект проблеми : монографія / С. Ю. Аксьонова ; НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи. - Київ : Сочінський М. М., 2016. - 184 с.
3. Алиєва А. Д. Материнство як соціокультурний феномен / А. Д. Алиєва // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Г. Л. Аркушин та ін.]. - Луцьк, 2011. - № 5 : Філологічні науки : Мовознавство, ч. 1. - С. 86-89.
4. Астахова В. М. Пренатальна і перинатальна психологія [Електронний ресурс] / В. М. Астахова, І. В. Пузь // Жіночий лікар. – 2011. – № 1. – С. 41– 42. – Режим доступу: <http://new.zl.com.ua/upload/journals/33/block33site10.pdf> (дата звернення: 18.10.17).
5. Астахова В. М. Проблема девіантного материнства: стан і шляхи вирішення [Електронний ресурс] / В. М. Астахова, І. В. Пузь // Жіночий лікар. – 2011. – № 1. – С. 42–45. – Режим доступу: <http://new.zl.com.ua/upload/journals/33/block33site10.pdf> (дата звернення: 18.10.17).
6. Бартків О. Профілактика непланованої вагітності серед студентства / О. Бартків, І. Кійко // Педагогіка : зб. наук. пр. : матеріали 7 Міжнар. наук.- практ. конф. науковців, аспірантів та студентів "Актуальні проблеми соціальної педагогіки, початкової та дошкільної освіти", 18-19 трав. 2016 р. / М-во освіти і науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Пед. ін-т ; за ред. П. Гусака, Н. Корпач. - Луцьк, 2016. - С. 22-25.
7. Божук О. А. Материнство як особливий прояв нужди та потребнісномотиваційної сфери особистості жінки [Електронний ресурс] / О. А. Божук // Архів психіатрії. – 2013. – Т. 19, № 1 - С. 120-123. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apsuh_2013_19_1_29.pdf (дата звернення: 18.10.17).
8. Борищук Т. Материнство у психоаналізі (ключова роль матері у вихованні гуманної особистості) / Т. Борищук // Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., 29-30 квіт. 2014 р. / М-во науки і освіти України [та ін.] ; [редкол.: В. Кравець та ін.]. - Тернопіль, 2014. - С. 624-625.
9. Братасюк Н. М. Системний інтегративний підхід у роботі з вагітними парами на етапі підготовки до пологів [Електронний ресурс] / Н. М. Братасюк, У. В. Волошина, О. О. Корчинська // Україна. Здоров'я нації : наук.-практ. вид. / Укр. ін-т стратег. дослідж. МОЗ України. – Київ, 2015. - № 4. - С. 123-129. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzn_2015_4_26 (дата звернення: 18.10.17).
10. Волошина В. В. Психологічні особливості становлення Я-образу матері у дівчат старшого віку [Електронний ресурс] / В. В. Волошина, О. Ю. Бондарчук // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т соціології, психології та упр. – Київ, 2014. - Вип. 15. - С. 130-139. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnf_2014_15_16 (дата звернення: 17.10.17).

11. Данилова М. О. Особистісні детермінанти формування материнського ставлення жінки до дитини в пренатальний період : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Данилова М. О. ; Держ. вищ. навч. заклад "Університет менеджменту освіти". - Київ, 2011. - 20 с.
12. Дармостук Н. В. Статеворольові чинники формування психологічної готовності до материнства : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Дармостук Н. В. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків, 2011. - 20 с.
13. Дегтяренко Т. В. Психофізіологічні аспекти феноменології материнства [Електронний ресурс] / Т. В. Дегтяренко, М. Г. Буряк // Інтегративна 5 антропологія : міжнар. мед.-філософ. журн. / Одес. держ. мед. ун-т. – Одеса, 2016. - № 1. - С. 69-73. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ia_2016_1_16 (дата звернення: 17.10.17).
14. Денисюк Т. В. Консультування вагітних жінок та їхніх партнерів / Т. В. Денисюк // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / ВНУ ім. Лесі Українки. - Луцьк, 2010. - № 23 : Педагогічні науки. - С. 204-207.
15. Денисюк Т. В. Просвітницько-профілактична робота з вагітними жінками та їхніми партнерами / Т. В. Денисюк // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. О. Смолюк та ін.]. - Луцьк, 2010. - № 13 : Педагогічні науки. - С. 72-75.
16. Денисюк Т. В. Технологічний підхід у підготовці фахівців до роботи в школах відповідального батьківства / Т. В. Денисюк // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / [редкол.: І. О. Смолюк (голов. ред.) та ін.]. - Луцьк, 2011. - № 8 : Педагогічні науки. - С. 37-41.
17. Думанська В. П. Відповідальне батьківство: теоретичний аспект / В. П. Думанська // Демографія та соціальна економіка. - 2015. - № 3. - С. 75-86.
18. Дурманенко О. Л. Особливості сучасного інституту материнства як важливого чинника формування здорового способу життя молодого покоління / О. Л. Дурманенко // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: С. О. Смолюк та ін.]. - Луцьк, 2010. - № 13 : Педагогічні науки. - С. 257-260.
19. Зубрицька-Макота І. Материнство як індивідуальна та суспільна цінність [Електронний ресурс] / І. Зубрицька-Макота // Проблеми гуманітарних наук. Психологія : зб. наук. пр. ДДПУ / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобич, 2014. - Вип. 33. - С. 197-208. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_ps_2014_33_20 (дата звернення: 17.10.17)
20. Кирилова Д. С. Психологічна готовність до материнства в структурі життєвих смислів жінки: теоретико-методологічний аналіз [Електронний ресурс] / Д. С. Кирилова // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2017. - Вип. 8. - С. 101-104. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prp_2017_8_25
21. Крижановська З. Ю. Емоційні особливості жінки в процесі реалізації материнської ролі / З. Ю. Крижановська // Психологічні перспективи / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. - Луцьк, 2014. - Вип. 23. - С. 148-159.
22. Кузнецова В. Особливості психологічного захисту і копінг-стратегій при ускладненій вагітності / В. Кузнецова // Соціальна психологія. - 2010. - № 3. - С. 178-186.
23. Курило І. О. Батьківство у демографічному контексті: методологічні засади дослідження та деякі тенденції розвитку / І. О. Курило // Демографія та соціальна економіка. - 2016. - № 3. - С. 11-22
24. Лучанінова Н. В. Материнство як складова гендерного функціонування сучасної жінки [Електронний ресурс] / Н. В. Лучанінова // Вісник Харківського

- національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія. – Харків, 2013. - № 1046, вип. 51. - С. 110-112. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPC_2013_1046_51_25 (дата звернення: 18.10.17).
25. Мушкевич М. І. Психологічний супровід батьківства [Електронний ресурс] / М. І. Мушкевич // Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (18-19 жовтня 2013 року). - Харків, 2013. - С. 161-163. – Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/4373> (дата звернення: 18.10.17).
26. Невоєнна О. А. Особливості психологічної готовності до материнства у вагітних та не вагітних жінок [Електронний ресурс] / О. А. Невоєнна, О. О. Гарна // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія. – Харків, 2013. - № 1065, вип. 52. - С. 193- 197. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPC_2013_1065_52_45 (дата звернення: 18.10.17).
27. Ортинська Р. Р. Психологічні детермінанти жіночої ідентифікації як складова материнської ідентичності / Р. Р. Ортинська // Психологічні аспекти національної безпеки : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 берез. 2007 р. / МВС України, Львів. держ. ун-т внутріш. справ ; [відп. за вип. М. Й. Варій]. - Львів, 2007. - С. 155-157.
28. Особливості використання методу проективного тематичного малюнка в роботі перинатального психолога при підготовці вагітних до пологів / В. П. Москалець [та ін.] // Практична психологія та соціальна робота. - 2007. - № 12. - С. 38-45.
29. Перун М. Б. Типологія емоційного ставлення жінок до материнства / М. Б. Перун // Практична психологія та соціальна робота. - 2011. - № 6. - С. 11-16.
30. Помогайбо В. М. До питання про пренатальну свідомість [Електронний ресурс] / В. М. Помогайбо // Світ медицини та біології. - 2011. - № 1. - С. 139-143. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/S_med_2011_1_42 (дата звернення 18.10.17).
31. Проскурняк О. П. Чинники та етапи становлення материнства / О. П. Проскурняк // Практична психологія та соціальна робота. - 2007. - № 3. - С. 13-16.
32. Романів О. П. Перинатальний період як особливий етап становлення особливостей психічного здоров'я особистості [Електронний ресурс] / О. П. Романів, Б. Я. Надь // Україна. Здоров'я нації : наук.-практ. вид. / Укр. ін-т стратег. дослідж. МОЗ України. – Київ, 2017. - № 3. - С. 212-215. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzn_2017_3_38 (дата звернення: 18.10.17).
33. Савенко Д. О. Проблема самоідентичності жінки в період раннього онтогенезу дитини [Електронний ресурс] / Д. О. Савенко // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2015. - Вип. 4. - С. 230-233. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prp_2015_4_62 (дата звернення: 18.10.17).
34. Савенко Д. О. Структурна організація самосвідомості матері [Електронний ресурс] / Д. О. Савенко // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2016. - Вип. 7. - С. 193-195. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prp_2016_7_51 (дата звернення: 17.10.17).
35. Савченко Ю. Батьківство в аспекті перинатальної психології [Електронний ресурс] / Ю. Савченко // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Благод. фонд ім. Антона Макаренка. – Київ, 2016. - Вип. 3. - С. 119-123. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2016_3_24 (дата звернення: 18.10.17).
36. Сивулич С. Пренатальний розвиток психіки дитини як визначальний етап онтогенезу [Електронний ресурс] / С. Сивулич // Матеріали IV Всеукр. студент. наук.-техн. конф. «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання», 19-20 квітня 2011 року — Тернопіль, 2011. – Т. 2. – С. 303. – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/10440> (дата звернення: 17.10.17).

37. Стрельник О. Материнство як практики турботи: концептуальні аспекти аналізу / О. Стрельник // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка / відп. ред. О. Д. Куценко. - Київ, 2014. - Вип. 1 (5) : Соціологія. - С. 57-60.
38. Таран Н. Аборт як соціальна проблема / Н. Таран // Соціальна педагогіка: теорія та практика. - 2007. - № 1. - С.96-101.
39. Трубавіна І. М. Усвідомлене і відповідальне батьківство: спільне і відмінне [Електронний ресурс] / І. М. Трубавіна // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – Луганськ, 2013. - № 13(4). - С. 96-101. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_13\(4\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_13(4)_15) (дата звернення: 18.10.17).
40. Фадєєв В. І. Усвідомлене батьківство: сучасна модель сім'ї [Електронний ресурс] / В. І. Фадєєв, О. Р. Лемещенко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / Крим. гуманітар. ун-т. – Ялта, 2013. - Вип. 38(1). - С. 165-170. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_38\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_38(1)_29) (дата звернення: 18.10.17).
41. Фандич В. До проблеми профілактики непланованої вагітності дівчат підлітків / В. Фандич // Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. аспірантів і студентів, 13-14 трав. 2009 р. / М-во освіти і науки України, Волин. облдержадмін., Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. - Луцьк, 2009. - Т. 1. - С. 316-317.
42. Хавула Р. М. Психолого-педагогічні чинники формування психологічної готовності юнаків до батьківства [Електронний ресурс] / Р. М. Хавула // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 10. – С. 771–780. – Режим доступу: <http://problemps.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/58/2017/06/10-77.pdf> (дата звернення: 18.10.17).
43. Шевчук Г. Розвиток материнської ідентичності в структурі Я-концепції жінки / Г. Шевчук // Соціальна психологія. - 2010. - № 3. - С. 137-151. - Бібліогр.: с. 150-151.
44. Шмілик Н. Теоретико-методологічні аспекти становлення й розвитку перинатальної психології [Електронний ресурс] / Н. Шмілик // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2011. - Вип. 16(2). - С. 273-280. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2011_16\(2\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2011_16(2)_35) (дата звернення: 18.10.17).
45. Шишук О. С. Перинатальна психологія як нова галузь психологічних досліджень / О. С. Шишук // Сучасні проблеми практичної психології у Волинському регіоні : матеріали VII наук.-практ. семінару, Луцьк, 25 жовт. 2012 р. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; [за заг. ред. М. І. Мушкевич]. - Луцьк, 2012. - С. 39-41.
46. Шишук О. Психологічний супровід вагітності: психодіагностичний аспект / О. Шишук // Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. аспірантів і студентів, 13-14 трав. 2009 р. / М-во освіти і науки України, Волин. облдержадмін., Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. - Луцьк, 2009. - Т. 2. - С. 105-106.
47. Шишук О. Психологія здоров'я вагітної жінки: аналіз та психодіагностичне забезпечення вивчення проблеми / О. Шишук // Психологічні перспективи / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Л. Засекіна (голов. ред.) та ін.]. - Луцьк, 2009. - Вип. 14. - С. 233-240.
48. Яремчук Н. В. Психологічні особливості підготовки молодих жінок до майбутнього материнства : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Яремчук Н. В. ; Ун-т менеджменту освіти. - Київ, 2010. - 24 с.
49. Яремчук Н. Експериментальне дослідження психологічної підготовки молодої жінки до материнства [Електронний ресурс] / Н. Яремчук // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журн. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка,

- Благод. фонд ім. Антона Макаренка. – Київ, 2013. - Вип. 3/4. - С. 143-152. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2013_3-4_23 (дата звернення: 18.10.17).
50. Яценко Л. В. Сутнісні характеристики готовності до відповідального батьківства [Електронний ресурс] / Л. В. Яценко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. – Київ, 2013. - Вип. 17(2). - С. 513-521. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2013_17\(2\)__58](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2013_17(2)__58) (дата звернення: 18.10.17).